ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 16 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՓԱՆԵԼԻՆՆԵՐՈՒՆ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 2721

Ե. — Տ. — 28 — ՍԵՊՏԕԵՄԲԵՐ — 1880

ՊԱՏՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 40 Մէջ.
» » Գաւառաց » 42 »
Վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 24/21 ֆրա
Ծանուցման սորդ մէկ անգամի համար 3 ղրուշ, երկու անգամի համար 2 ղրուշ և աւելի անգամներու համար ղատ տակարկութիւն կը լինի։
Մէջ մի թիւ 40 փարա արծաթի։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՀԱՆՍՊԱԶՕՐԵԱՑ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՏՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճանրաւ ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Գալաթիա Սահատքեաններ Ճառատակ թիւ 198, Նորս խան, Մասիսի գրատունը։
Ճանրաւ ծախքը չմարուած նամակ չընդունիր։
Զատրուած նամակ, յօրուած, եւ եւ չեն տրուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՊՈԼԻՍ 16 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԱԽԱՁԻՆ ՁՈՅՑ

Ռակուզա 24 սեպտ.

Շքոտարայի Անգղիական հիւպատոսը Ռակուզա եկաւ. միւս հիւպատոսը Շքոտրա մնացին։

Տուլչինեոյի մէջ Օսմանեան կանոնաւոր զօրք բնաւ չկայ, այլ միայն Տուլչինեոյէն երկու քիլոմէթրօ հեռի բնակեալ երկու վաշտ զօրք կան, որք Ալպանիացւոց հետ կը միանան։

Բոսկորիցայի մէջ Գարատաղցիք քաւան կասկածելի խաղամ բանտարկեցին։ Մեծ դրգռութիւն կայ քաղաքին մէջ։

Ռակուզա 26 Սեպտ.

Սէյմուր ծովապետը Ռուսական Աւստրիական և Իտալական ծովապետաց ինչպէս նաև ուրիշ պաշտօնակալաց հետ այս առաւօտ Ալպանիական ջուրերը դննելու գնաց։ Գաղղիացի հրամանատարը ասա մնացին։

Կրամոզայէն լուր կուտան թէ Ալպանիացիք Տուլչինեոյ դուռմարուած են։ Գարատաղցիք կոիւը կը յետաձգեն մինչեւ որ Օսմանեան զօրքն ետ քաշուի։

Նաւախմբերուն ճամբայ ելնելը դադրեցաւ Գարատաղի կողմանէ բացուած դիւանագիտական բանակցութեանց պատճառաւ։

Շքոտրա 26 սեպտ.

Աւստրօ-Հունգարիոյ հիւպատոսն իր քով կանչեց Տուլչինեոյ գտնուող Ալպանիական գլուխներն, և շատ յորդորեց որ քաղաքին յանձնուելուն դէմ չը կենան, բայց նոքա իրենց դիմադրութեան դաղափարին վրայ առաւել քան երբէք յամառութեամբ հաստատուած դուրս ելան այս տեսակցութենէն։

Վէրի Բիպա փաշան պինուսրական բանակատեղիներն աչքէ կ'անցուցանէ։

Փարիզ 26 սեպտ.

Պ. Օրաս Տը Շեսպէլ արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդականի պաշտօնն ընդունեց։

Բանտոմ 25 սեպտ.

Վալբարէզօէն կը ծանուցանեն թէ սեպտ. 13ին սաստիկ դեռնաշարժ մ'եղաւ քաղաքին մէջ, և 200 հոգի փլատակաց ներքեւ մնացին։

Ըստ այլ զրոյցի մը, Ֆիլիպիք օգոստ. 31ին Քալաս քաղաքը ամբակոծեր են։

Զլմինեկ 24 սեպտ.

Սէյմուր ծովապետը մայրաքաղաքս եկաւ և թնդանօթներով ողջունեցաւ։ Գարատաղի զօրաց հրամանատար Պոպոյ Բէթրովիչ զօրավարն իր բանակատեղին ատա վերադարձաւ այսօր՝ միասան դարձութեան մը վրայ Սէյմուր ծովապետին հետ համաձայնելու համար։

Ա. յոյս առաջ հաստատ հեռագիր։

Լոնտրա 27 սեպտ.

Բակուզայէն կը հեռագրեն Տէյլի Նիւզի թէ Միացեալ Նաւատորմին Տուլչինեոյ երթալու համար ճանրայ ելնելը մինչև յառաջիկայ չորեքշաբթի (մինչև վաղը) յետաձգուեր է։

Տըպլին (Իռլանտա) 27 սեպտ.

Երէկ 10,000 հոգւոյ միթինկ մ'եղաւ ի Ֆիլրոչ, և 20,000 հոգւոյ միթինկ մ'ի Նիւրոս։ Պ. Փարնէլ, որ այս վերջնոյն ներկայ էր, բանախօսութիւն մ'ընելով, արդի ընդարձակ կալուածատիրական դրութեան ջնջուիլը խնդրեց։

Լոնտրա Մառթմոր, որ դատ մ'ունէր իր վարձակալաց հետ, սպանուեցաւ ի Կալուէյ (Իռլանտա)։

Լոնտրա 27 սեպտ.

Անգլ. Ֆոնտ.	97 3/4
Օսմ. »	9 1/2
Փոխ. 1865	9 7/8
» 1869	9 7/8
» 1871	69 1/2
» 1872	17
» 1873	9 5/8
» 1877	82 3/4
Պանք Օթոման	9 7/8
Ռուս. փոխ. 73ի	89
Եղիպտ. միացեալ	62 5/8
» արտաքին	92
Տայրա Սանիէ	70 1/4
Փոխ. Ռոշիլտ	94

Փարիզ 27 սեպտ.

Օսմ. Ֆոնտ.	9,67 1/2
» Երկաթուղի	30,
Պանք Օթոման	500,
Դպրոց » 5 0/0	119.95
» » 3 0/0 Նոր	85,40

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝ Իսմէթի դատական Մուֆթի Թիշ Յովհաննէս Էֆէնտին նոյն պաշտօնով Ատանա ղրկուեցաւ։

Ատանայի դատական Մուֆթի Թիշ Թահսին Էֆէնտին ալ նոյն պաշտօնով Եսնեա ղրկուեցաւ։

Աղգանիոյ մէջ Տիրաճի (Տիրաձօ) Դայմագամութիւնը Մութէսարրըֆութիւն եղաւ, և Երբեմն Թէքքէի կառավարիչ Նէճիպ պէյ կառավարիչ եղաւ այս նոր դաւառին։

Մալաթիոյ կառավարիչ Շեֆիզ պէյին փաշայի տիտղոս տրուեցաւ Միրիմիրանի ատաճանաւ։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ հեռագրատան և թղթատարութեան վերատեսուչ Իզզէթ էֆէնտիին։

Տէրութեանց նաւատորմերուն շարժմանց վրայ Հավասի հեռագրերը կարեւոր լուրեր կուտան։ Մայրաքաղաքս նստող դեսպանք ոչ նուազ գործունէութիւն կը ցուցնեն։ Նախընթաց գիշեր դեսպանք Գերմանական դեսպանատան մէջ նիստ ընելով, ժամը մինչեւ 7—8 խորհրդակցութեամբ զբաղեցան, և Բ. Դրան մատուցուելու համար հաւաքական նոր ծանուցագիր մը խմբագրեցին։

Վաղքի տեղեկութեանց նայելով, տերութիւնք այս նոր պաշտօնագրով մերժողական պատասխան տուած են Դրան վերջին շբջաբերականին, որով կարգ մը պայմաններ կը դնէր Տուլչինեոյի յանձնման։ Տէրութիւնք յանձն չեն առնուր երդեր խօսք տալ թէ նաւային ցոյցն ուրիշ խնդրոյ նկատմամբ ևս տեղի չպիտի ունենայ ի հարկին, և կայսերական կառավարութեան կողմէ յառաջ դրուած ուրիշ կէտերու մասին ալ իրենց դործողութեան ազատութիւնը թողուլ չեն ուզեր երդեր։ Ընդհակառակն, այս նոր ծանուցագրով կը յայտարարեն թէ Նոյեմբերի 9ին ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք պաշտօնակալ եղած է։

Մէհէմէտը լրագրին արդէն շաբաթի աւուր թուոյն մէջ դեսպանաց պատասխանագրոյն հաւանական պարունակութեանը վրայ խօսելով՝ դրել կուտար թէ «Դեսպանք չպիտի ընդունին Բ. Դրան այն պահանջումը թէ՝ Տէրութիւնք խօսք տան որ նաւային ցոյցն Հայկական և Հելլենական խնդրոյ ալ այժ տալու համար ի գործ չպիտի դնեն»։

Կիրակի օրը, միացեալ նաւատորմին հրամանատար Սէյմուր ծովապետը Տուլչինեոյի իշխանութեանց վերջնագիր մը ղրկեց պահանջելով որ քաղաքը 24 ժամու մէջ Գարատաղցւոց յանձնուի, ապա թէ ոչ, ծերերը, կիներն և տղաքներն հեռացուին Տուլչինեոյէն։

Աւելորդ է ըսել թէ, վերջնագիրն ընդունուած չլինելով, նաւային ցոյցն իրօք սկսած է։

Եւրոպական լրագրաց մէջ հետաւորեալ հեռագիրը կը տեսնենք։

«Բիրդա փաշան պատասխան չը տուաւ Սէյմուր ծովապետին վերջնագրոյն, և պատասխան չպիտի տայ, ըստ որում Կ. Պոլսէն ղրկուելիք հրամանաց դործադրիչն է միայն։ Ալպանիացիք առանց կռուի չպիտի յանձնեն զՏուլչինեոյ։ Գարատաղցիք յոյժ դրգռեալ են։»

Հինդշաբթի օրը, Դիմանակոն թերթ Յովհաննէս Էֆէնտին նոյն պաշտօնով Ատանա ղրկուեցաւ։

Ատանայի դատական Մուֆթի Թիշ Թահսին Էֆէնտին ալ նոյն պաշտօնով Եսնեա ղրկուեցաւ։

Աղգանիոյ մէջ Տիրաճի (Տիրաձօ) Դայմագամութիւնը Մութէսարրըֆութիւն եղաւ, և Երբեմն Թէքքէի կառավարիչ Նէճիպ պէյ կառավարիչ եղաւ այս նոր դաւառին։

Մալաթիոյ կառավարիչ Շեֆիզ պէյին փաշայի տիտղոս տրուեցաւ Միրիմիրանի ատաճանաւ։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ հեռագրատան և թղթատարութեան վերատեսուչ Իզզէթ էֆէնտիին։

Տէրութեանց նաւատորմերուն շարժմանց վրայ Հավասի հեռագրերը կարեւոր լուրեր կուտան։ Մայրաքաղաքս նստող դեսպանք ոչ նուազ գործունէութիւն կը ցուցնեն։ Նախընթաց գիշեր դեսպանք Գերմանական դեսպանատան մէջ նիստ ընելով, ժամը մինչեւ 7—8 խորհրդակցութեամբ զբաղեցան, և Բ. Դրան մատուցուելու համար հաւաքական նոր ծանուցագիր մը խմբագրեցին։

Վաղքի տեղեկութեանց նայելով, տերութիւնք այս նոր պաշտօնագրով մերժողական պատասխան տուած են Դրան վերջին շբջաբերականին, որով կարգ մը պայմաններ կը դնէր Տուլչինեոյի յանձնման։ Տէրութիւնք յանձն չեն առնուր երդեր խօսք տալ թէ նաւային ցոյցն ուրիշ խնդրոյ նկատմամբ ևս տեղի չպիտի ունենայ ի հարկին, և կայսերական կառավարութեան կողմէ յառաջ դրուած ուրիշ կէտերու մասին ալ իրենց դործողութեան ազատութիւնը թողուլ չեն ուզեր երդեր։ Ընդհակառակն, այս նոր ծանուցագրով կը յայտարարեն թէ Նոյեմբերի 9ին ոչ ոք ոչ ոք ոչ ոք պաշտօնակալ եղած է։

Մէհէմէտը լրագրին արդէն շաբաթի աւուր թուոյն մէջ դեսպանաց պատասխանագրոյն հաւանական պարունակութեանը վրայ խօսելով՝ դրել կուտար թէ «Դեսպանք չպիտի ընդունին Բ. Դրան այն պահանջումը թէ՝ Տէրութիւնք խօսք տան որ նաւային ցոյցն Հայկական և Հելլենական խնդրոյ ալ այժ տալու համար ի գործ չպիտի դնեն»։

Կիրակի օրը, միացեալ նաւատորմին հրամանատար Սէյմուր ծովապետը Տուլչինեոյի իշխանութեանց վերջնագիր մը ղրկեց պահանջելով որ քաղաքը 24 ժամու մէջ Գարատաղցւոց յանձնուի, ապա թէ ոչ, ծերերը, կիներն և տղաքներն հեռացուին Տուլչինեոյէն։

Աւելորդ է ըսել թէ, վերջնագիրն ընդունուած չլինելով, նաւային ցոյցն իրօք սկսած է։

Եւրոպական լրագրաց մէջ հեռաւորեալ հեռագիրը կը տեսնենք։

«Բիրդա փաշան պատասխան չը տուաւ Սէյմուր ծովապետին վերջնագրոյն, և պատասխան չպիտի տայ, ըստ որում Կ. Պոլսէն ղրկուելիք հրամանաց դործադրիչն է միայն։ Ալպանիացիք առանց կռուի չպիտի յանձնեն զՏուլչինեոյ։ Գարատաղցիք յոյժ դրգռեալ են։»

Հինդշաբթի օրը, Դիմանակոն թերթ դեսպանատան առաջին թարգմանն Պ. Թէսթա, Բ. Դրան երթալով, բացատրութիւն խնդրեց կայսերական կառավարութեան վերջին շբջաբերական վերջին հաստատութեան համար։ Դեսպանք իրենց տալու հաւաքական պատասխանը քանի մը նիստերէ յետոյ նախընթաց գիշեր տուին։

Կ'ըսուի թէ Անդիմարիէն (Պար) Գարատաղի զօրքն առնելով Տուլչինեոյ հանելու գործը Ռուսական նաւախումբը պիտի կատարէ եղեր։

Տէյլի Նիւզ լրագիրը կ'ըսէ թէ թուրք լրագիրք ամեն օր թշնամանք կը կուտակեն Պ. Կլատսթոնի և Անգղիոյ դէմ, և կը հաճին ծանուցանել թէ անհամաձայնութիւնք սկսած են տերութեանց միջև։ Անգղիական լրագիրն ապահով է առկայն թէ Պ. Կոշլնի պաշտօնը կատարեալ յաջողութիւն պիտի ունենայ։

Գերմանիոյ կայսրը Կարմիր Արծուոյ ժապաւէնը տուաւ Եգիպտոսի առաջին նախարար Բիաղ փաշային։

Յունուն կերպիւ դործել անշուշտ ընտակար է միշտ։ Վաղքի այսօր հետեւեալը կը ծանուցանէ.—

«Գոհութեամբ կը լսեմք թէ Բ. Դրնէն հրաման եղեր է ատիկանութեան նախարարին, որ Բերայի կողմը թաղոսիմի պարտիզին մէջ պարահանդէս պիտի տամ ըսելով Աբիգ պէյին ժողովրդէն հաւաքած դումարներն ետ առնուին, և իրենց տերերուն վերադարձուին»։

Ադրիանուպոլոյ նախորդ կուսակալ Բէսուֆ փաշան, որ քանի մը շաբաթ առաջ Եւրոպա դնացած էր, իր առողջութիւնը բաւական կազդուրելէ յետոյ վերջին շոգենաւով Կ. Պոլիս վերադարձաւ։

Զմիւռնիոյ նորընտիր կուսակալ Միհտաթ փաշան ազդուագէս կ'աշխատի իր նահանգին մէջ աւաղակութիւնը ջնջելու, և այս նպատակաւ ծրագիր մը ղրկած է Բ. Դրան, յորում կը յանձնարարէ առաւել ևս այժ տալ ատիկանական կազմութեան։

Շքոտրայի նահանգը (Վերին Ալպանիա) պաշարման վիճակի մէջ դրուեցաւ, և պաշտօնապէս ծանուցուեցաւ թէ այն կողմերը զբաղուելիք բոլոր հեռագրերը նախ պատերազմական պաշտօնատան քննութեանը պիտի ներկայեն։

Մէհէմէտը լրագիրը Լիբանանու կառավարիչ Բիւսթէմ փաշային Կ. Պոլիս դալը տարակուսելի կը համարի, մանաւանդ թէ Ն. Վսեմութիւնը մինչև յարդ իւր պաշտօնատեղիէն չէ մեկնած։

Անգղիոյ Երեսփոխանաց ժողովին հանրածանօթ անդամ Պ. Ճէյմս Պրայս, խորհրդարանին փակումէն օգուտ քաղելով, անցեալ շաբթու Կ. Պոլիս եկաւ, և բաղդամ անձանց հետ տեսակցութիւն ունեցաւ։

Ուրբաթ օրը Ղազի Ահմէտ Մուխթար փաշան Դարթիա Սերասքի կայսերական Լիսէին ոյժելու թիւն տը-

---

(*) Ցաւելով կը հարկադրիմք ըսել թէ հանգուցելոյն վրայ դամբանական խօսելու պաշտօնն այնպիսի մէկու մը վիճակեր էր, (Էնդիւրիի նախորդ կերօնապետ առաջնորդ Արիստակէս անուն եպիսկոպոսին) որ բնաւ յարմարութիւն չունէր, և ստուգիւ ամօթ զգալինք իր կցկտուր, անճաշակ և անպատեհ խօսքերը լսելով։

Ազգ գիտական կառավարութեան Բարձր Հայոց հիւպատոս Թրօթիթը հոպարապետին Պոլիս դտնուիլն ամենն ալ գիտէ։ Պ. Թրօթիթը քանի մ'օրէն Լոնտրա կը մեկնի։ Հարկաւոր տեղեկութիւններ ունի Հայաստանի նիստութեան։ Իւր բարեկամներէն մին հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ.

Պ. Թրօթիթը Հայոց աշխատասիրութեանը մասին խիստ լաւ դատողութիւններ ունի։ որովհետեւ իր դաղաւոր տեղերն անձամբ քններ և տեսեր է որ միայն Հայոց որտերը մշակուած են մեծ իմաստով։ Կ'ըսուի թէ Պ. Թրօթիթը Բուրդի մը ուսանողութեամբ դայած առեն չէն դիւր մ'ևս լաւ մշակուած արտեր տեսնելով՝ հարցուցեր է թէ ո՞ւրտեղ կը վերարերին։

Բուրդն խմացուցեր է թէ ատանք Հայոց կը վերարերին և յարեր է միանդամայն ըսելով թէ՝ Հայերը դիշեր ցերեկ կ'աշխատին իրենց արտերը մշակելու։ Ահա նոյն իսկ Բուրդի մը միայն թեամբն հաստատուած է Հայոց աշխատասիրութիւնը, որ քաղաքակրթեալ ժողովուրդի մը միայն յատուկ է, ըստ որում պարկեշտ ժողովուրդ մը միայն իւր աշխատութեան արդիւնքովը կ'ապրի։ Այս տեղեկութիւնները մեզի հաղորդող մեր պատուարժան բարեկամը կ'ըսէ թէ՝ Պ. Թրօթիթը ո՛չ որ գայեր ու պատեր է, հոն ամպատճառ Հայոց վարժարաններ տեսեր և միայնը է որ Բուրդերը ծաղկոց անդամ չունին։ Այսպիսի միայնութիւններ Սբը Լէյատա ալ իւր ճանապարհութեան դրքին մէջ շատ տեղ տուած է։ Պ. Թրօթիթը կը միայնէ նաև թէ Հայաստանի մէջ բոլոր արուեստներն Հայոց ձեռքն են։

— (Լ.)

Հայաստանի զանազան դաւառներէն հասած վերջին տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ Բ. Դրան հրահանգացը վրայ տեղական կառավարութիւնք սկսեր են վիճակագրութեան ձեռնարկել։

Կարեոյ կուսակալը, կ'ըսուի թէ՝ այս պատճառաւ շրջագայութեան ելած է, և այժմ Երզնկայ կ'ըսուսուի, ուր արդէն հրահանգներ ղրկուեր են։

Մինչեւ բանը Կիլիկիոյ կողմն ալ սկսեր և Հաճնոյ առաջնորդէն ալ իւր վիճակոյնոց թուոյն նկատմամբ տեղեկագիր ուզուեր է։ (Նշ.)

Երզնկայէն դրուած նայելով՝ Խաքէնաբ պէյ տեղեկագիր մը պատրաստեր է, յորում Բրդայ նման Հայերն ալ երկու մասի կը բաժնէ և մին քաղաքակրթեալ Հայ՝ և միւսն ալ վայրենի Հայ կ'անուանէ։ Եթէ ատոյդ է այս տեղեկութիւնը, պէտք կ'ըդդանք դիտնալու թէ վայրենի կոչուած Հայերն ո՛յր են, ո՛ր կը դըտնուին, ո՛ր աշխարհէն եկած են և ի՞նչ կ'ընեն։ (Նշ.)

Երուսաղէմի ազգային խնդրոյ մը համար Արդարութեան Նախարար Վսեմ. Ճէվատէթ փաշային կողմանէ ծանուցագիր մը ղրկուեր է առ Ս. Պատրիարքն Երուսաղէմի, խնդրելով որ ազգային որբանոցի տեսչութիւնը ժամ առաջ վճռուի։

Զկրցինք հասկնալ թէ Բ. Դրնէն ուղղակի Երուսաղէմի Պատրիարքին ղրկուած այս ծանուցագիրն, որ առաջին անդամ կը պատահի, սքանչելի՞ մ'արդիւնք է թէ նշանակութիւն մ'ունի։ (Հ-ՅԵՆԷ+)

Երուսաղէմայ Ամեն. Տ. Եսայի Ս. Պատրիարքը միջոցներ ի հանդուսութեամբ Պէրութ կը դրաւնուի, և Վսեմ. Սատիսան փաշա Ասրանեանի խնամոյ ներքեւ կը գտնուի։

Ն. Վսեմութիւնն անձնական գործով մայրաքաղաքս կուգայ քանի մ'օրէն։ (Նշ.)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Բ. Դրան վերջին ծանուցագրին, որով քանի մը պայմաններ կ'առաջարկեր Յուլիոսեան յանձման համար, այն է այսուհետև ոչ ևս Գարատաղի համար հողային ընդարձակութիւն պահանջել Շքոտարայի լճին հիւսիսային արևմտեան կողմը սահմանը նդնութեամբ պահել, Յունաստանի՝ ինչպէս նաև բարեհոլոգմանց խնդրոյն համար նաւային ցոյց չընել և այլն, տակաւին պատասխան չէ տրուած եղեր, բայց մինչև այս վայրկեան լուր մը չկայ նաև նաւային ցոյց լինելուն վրայ։ Տէրութիւններն ամենայն չափաւորութեամբ և խաղաղասիրութեամբ կը շարժին և ամեն միջոց ալ կ'ուզեն որպէս զի գործը կարենայ առանց արիւնհեղութեան վերջանալ։

Տպագրական տեսչութիւնը Բերայի թերթերուն պաշտօնական ազդարարութիւն մ'ուղղեց, որով կ'արգելու անմիջապէս ջնջման պատժով որ և է լրագիր որ վնասակար յօդուածներ կամ սուտ և երկիւղալի լուրեր կը հրատարակէ։ ուստի Մեսէնճիրը դիտել կ'ուտայ որ եթէ երկիւղ պատճառող բան մը կայ՝ այս ազդարարութիւնն է, բայց կ'ապահովէ թէ վիճակն երկիւղալի չէ, և հաւանական է որ Գարատաղի խնդիրը վերջանայ։ Եթէ, կըսէ, գործին կարգադրութիւնը դիւրացնելու համար պէտք լինի որ միացեալ նաւատորմին թնդանօթներն իրենց ձայնը լսել տան, մարդկութեան զգայմանց չկրնար դպչիլ, քանզի կանխաւ բնակչաց ազդարարութիւն պիտի տրուի և քաղաքը պիտի պարպուի։ ասկէ զատ՝ կըրակը բերդին վրայ պիտի ուղղուի, և քանզի տէրութեանց նպատակն է բարոյական ազատութիւն մ'ընել և ոչ կեանք և ինչք զոհել յանօգուտս, նոր քաղաքը՝ կամ ինչ որ անկէ մնացած էր՝ 1878ի հրկիզութենէն յետոյ, պիտի խնայուի։ Ռումբակոծութենէն զկնի Գարատաղցիներն հան պիտի մտնեն, և ըստ օրում տէրութիւնք Տինոշի և Կրբուտի նկատմամբ զինում կը յուցնեն Բ. Դրան բաղձանաց, երկիւղի պատճառ մը չմնար։ Բայց ռմբակոծութիւնը անոնցան դէպք մը չէ, և կը մնայ միշտ տեսնել թէ արդեօք տէրութիւնք պիտի կրնա՞ն միաբանօրէն մինչև այն ատիճան յառաջ երթալ։ Անգղիոյ և Գաղղիոյ մէջ, ուր հասարակաց կարծիքն և մամուլն ազատութիւն կը վայելեն, նաւային ցոյցը ժողովրդական չէ և անոր դէմ միշտ քննադատութիւններ կ'ուղղուին։ Կը յիշուի թէ Անգղիոյ մէջ կարևոր դիտողութիւնք եղան, և խորհրդարանին անդամներէն ոմանք պահանջելով որ առանց երեսփոխանական հաւանութեան նախարարութիւնը զահավէժ արկածներու մէջ չնետուի, բողոքեցին նաւային ցոյցին դէմ։

Գաղղիոյ մէջ մամուլը միևնոյն դիտողութիւնները կ'ընէ, և դիտել կուտայ թէ կրնայ միջազգային նաւատորմին ներկայութիւնը չփոթութիւն մը յարուցանել։ Մինչդեռ Գաղղիա հաղիւ կրցած է տասն տարուան մէջ իւր վերքը դարմանել, պէ՞տք է որ իւր ամեն ջանքերն ուռայնանան։ Եւ ինչո՞ւ համար։ վասն զի Ալպանիայցիք չեն հաճիր խեղճ գիւղաքաղաք մը Սև լեռան յանձնել։ Մինչ Գաղղիոյ ազգային պատուոյն դէմ յարձակում մը կա՞յ և միթէ սահմանադրութիւնը չա՞րգելուր կառավարութեան՝ առանց խորհրդարանին արտօնութեան թնդանօթ մը նետել։ Այս դիտողութիւններն իրաւացի են, բայց կառավարութիւնները միանգամ զօրծի ձեռնարկած լինելով, առ այժմ յառաջ կ'երթան, և չը դիտցուիր թէ մինչև ո՞ւր պիտի տանին իրենց գործողութիւնը կամ ե՞րբ պիտի կասին։ Ալպանիական Մուրթիւնն սպառնալից լինել սկըսած է։ իւր շարժումները մինչև հիմա արգելք եղան վէրի Բիզա փաշայի որ և է գործ մը տեսնելու։ Հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ Լոբա կը բանտիլ հրամայած է Շքոտարայի Անգլիական հիւպատոս և Գարատաղի իշխանին քով դեսպան Պ. կրինի, որպէս զի Բակուզա երթայ։ ինչո՞ւ համար է արդեօք այս ուղեւորութիւնը, միթէ առաւել տպահով տե՞ղ մը փնտռելու համար է, թէ Ալպանիոյ վիճակին նկատմամբ ճիշդ տեղեկութիւններ տալու նպատակաւ, որք կարելի է Շքոտարայէն գժուարաւ կրնան ղրկուիլ հեռագրի միջոցաւ։ ինչ որ է, բաւական ծանր վիճակ մը կը տիրէ Ալպանիոյ մէջ։

Գերմանական լրագիրք ներկայ վիճակին վրայ ուրիշ տեսակէտով մը կը նային։ ասոնք հաւանական կը համարին որ Գաղղիա իւր նաւատորմն ետ տանի ռմբակոծութեան չմասնակցելու համար, այն ատեն կարելի է Պ. Կլատսթոնի ներկայացած Անգղիան Թուրքիոյ հետ միանայ սկսեալ գործողութիւնն ի գլուխ հանելու համար։ այս հաւանականութեան առջև Գերմանիա և Ռուսիա համաձայնած կը ցուցուին Պոսնիական դրաւումը մինչև Միթրովիցա առաջ տանելու համար։ Միւս կողմէն Պիսմարք իշխանը Վարշինի մէջ Գաղղիական դեսպան կոմս Սէն-Վալիէի հետ խօսակցելով ըսեր է անոր թէ յիմարութիւն է Գաղղիացւոց և Գերմանացւոց զիրար բնաջինջ ընելու աշխատիլ, մինչդեռ Սլաւ և Անկլօ-Սաքսոն ցեղերը միշտ երկրակալութիւններ կ'ընեն։ Այս խօսքը կրնայ հրապոյր մը համարուիլ, որպէս զի Գաղղիա Գերմանիոյ դաշնակցութեան յենլով երկրակալութեանց ասպարէզը նետուի և մոռնայ Ալզաս—Լորէնն, ինչպէս Աւստրիա այնպէս ըրաւ մոռնալով Գերմանիոյ կայսրութիւնն և Վենետիան։

ՁՄԵՌԱՑԻՆ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Եթէ երբէք Հայաստանի դժբաղդութիւնները կը յուզեն մեր սիրտերը, բացորոշ պարտականութիւն մ'ունիմք անդամ մ'ևս նիթապէս օգնելու նմա։ Ձմեռը կը մօտենայ, և թերեւս, մինչ այս տողերը կը գրեմք, ձիւնն արդէն առատօրէն կը տեղայ Բարձր Հայոց լեռներուն վրայ։ Ձմրան հետ կը մօտենան այնպիսի դժբաղդութիւններ, որոց եթէ առաջքը չառնուի, անցեալ ձմրան աղեկոտուր տեսարանները նորոգել կ'սպառնան։ Մասնաւոր թղթակցութիւններէ և Սուվլոյ Հայկական Յանձնաժողովին եկած հեռագրերէ, իրաց՝ վիճակն արդէն մեր ընթերցողաց առջև է։ Մինչև յարդ եղած օգնութիւնք, թէև անդարմանալի կորուստներ կրցան արդելուլ, թէև բաղում Հայ ընտանիքներ կրցան ապրիլ՝ զանոնք մահուան ճիրաններէն ազատելով, բայց կարող չեղան, դժբաղդաբար, կեցած աղէտը վերջնականապէս դարմանելու։ Այ՛, բոլոր սովեալք ըստ բաւականին նըպաստ չկրցին ստանալ, զի հանգանակեալ դումարին քանակութիւնը չէր ներեր։ Այն հողագործին մօտ, որ բաւական սերմ ունենալով այժմ բաւական հունձք կը քաղէ, կան բազում գիւղացիներ, որք կամ բընաւ սերմ չէին ստացած և կամ անբաւական քանակութեամբ ստացած էին։ Քիչ մը հեռի այն գիւղացիէն, որ քանի մ'ամսուան պաշար ունի, կան բազմաթիւ գիւղացիք, նո՛յնքան Հայ, նո՛յնքան արժանի մեր համակրութեան, որք այժմիկ օգնութեան կը կարօտին, զի բնաւ պաշար չունին՝ իրենց դոյզն քանակութեամբ հնձոց կորսուած լինելուն պատճառաւ, և իրենց մերկութիւնը ցուրտին դէմ պաշտպանելու հագուստներէ անդամ զուրկ են։ Կը հեռագրեն Վանէն և Բաղէշէն, այսինքն Վանայ Գաւառն երկու կողմերէն, թէ հունձքերն անբաւական քանակութեամբ են, ըստ օրում ասվորականէն խիստ քիչ յանուած էր, թէ յառաջիկայ ձմերան մէջ սովն աւելի սասկութեամբ պիտի շարունակէ՝ եթէ այժմէն արմատիք չամբարուի, —արմատիք՝ ուտեստի համար, արմատիք՝ յառաջիկայ դարնան սերմանելեաց համար,— թէ, վերջապէս, անօթութենէ զատ օդի խստութեան դէմ ևս խեղճ գիւղացիները պաշտպանելու միջոցները պէտք է խորհիլ այժմէն։ Հետեւաբար, անձկանօք կ'ազաչուի որ ժամանակին նոր օգնութիւններ ղրկուին, բոլոր այդ կենսական պիտոյից գոհացման համար։

Այս վիճակը գուշակել դիւրին էր։ Այմեն ոք կրնար գիտնալ թէ ձմեռը մատեցածին պէս, Հայաստանի սովեալ գաւառներէն օգնութեան սրտայոյզ աղաղակներ պիտի լսուին դարձեալ։ Երբ սովելոց համար հանգանակութիւն սկսաւ, այլոյ հետ մեք ևս պնդեցինք որ ազգը մի անդամ ընդ միշտ առատ օգնութիւն մը պէտք է ընէ, որպէս զի ազգու դարման մը կարենայ տարուիլ կեցած աղէտին։— որպէս զի, քաղցելոյց ամենուն ալ հաց բաշխելով հանդերձ, հողագործաց ամենուն ալ սերմ և երկրագործական այլ պիտոյք մատակարարել կարելի լինի, և որպէս զի յետոյ ազգն երկրորդ սով մը դարմանելու ծանրագոյն հարկին մէջ չգտնուի։ Եւ կը յարէինք թէ, այս արդիւնքը ձեռք բերելու համար, առ նուազը 40,000 ոսկւոյ անհրաժեշտ պէտք կայ։ Դժբաղդաբար, այդ հրաւէրը չլսուեցաւ։ կարծուեցաւ թէ մեք վատնդին մեծութիւնը կը չափազանցէինք, և թէ այ՛նքան զոհողութեանց պէտք չկար։ Ուստի, թէև հանգանակութիւնք սկսան, բայց նուէրները դանդաղութեամբ կուգային, ցանցառ էին, և ինչպէս մեր ամեն գործոց մէջ, սովեալներ ազատելու կենսական գործին մէջ ևս Հայկական Արևելեան թուլութիւնն իւր ամեն ընդարձակութեամբ փայլեցաւ։ Ուրիշ ամուսան հաւաքումներէ յետոյ, աշխարհի չորս կողմերէն եկած հանգանակութեանց դումարն 23,000 ոսկին չանցաւ։ Նոքա որք 100 կընային տալ, 10 տուին, և նոքա որք 10 տալով կըրնային բնաւ չվնասուիլ, բաւականացան 2 տալով։— և շատեր ալ, որք շատ կրնային տալ, բնաւ չըտուին։ Միւս կողմէն, առանց չափազանց լաւատես լինելու, կրնամք հաստատապէս ըսել թէ մեր կեդրոնական Յանձնախումբն ա՛նքան անձնուիրութեամբ և ճարտարութեամբ աշխատեցաւ, որքան կըրնար սպասուիլ այդ Մարմնէն։ Բայց նպաստից դումարն անբաւական էր, ուստի և անբաւական օգնութիւն մը միայն կրցաւ լինել սովելոց։— Դժուար չէր երեք ամիս առաջ դուշակել զայս։

Եւ մինչ այսպէս, Հայաստանի սովելոց օգնութիւն հասցնելու դրծին մէջ արտաքին դժուարութիւններն ևս բազմաթիւ էին։ Առանց համարձակելու ակնարկութիւն մ'ընել երկրին ընդհանրապէս անապահով վիճակին, և մասնաւորապէս հանրածանօթ ասպատակութեանց, որք կեդրոնէ հեռի տեղերու գիւղացիներն հանդիստ չեն թողուր, առանց յիշելու նաև ուրիշ դժուարութիւններ, — որք ոչինչ նուազ անմատչելի հանգամանք մ'ունին,— կ'ըսեմք թէ, Հայաստան ուղիներէ զուրկ երկիր մը լինելով, Անատոլի արմատաշատ նահանգներէն միւս նուազ բարեփոփոխիկ գաւառաց առատ քանակութեամբ ցորեն և ուրիշ պիտոյք փոխադրել, և հետեւաբար, այս վերջին գաւառաց մէջ թէ՛ ուտեստի նուազութեան և թէ՛ պղտութեան վերջ տալ, դրեթէ անհնար եղած է։ Սեբաստիոյ բերրի դաշտերուն բնակչաց համար ի՞նչ աւելի մեծ շահ կրնար լինել քան թէ իրենց ցորենն, որ գրեթէ դին չունի անգ, տանիլ վաճառել ի Վան։ բայց ո՛ր Սեբաստացին, երկրին արդի վիճակին մէջ, մտքէն կ'անցուներ Վանայ առևտուրն։ Այսպէս է Անատոլի ուրիշ տեղերուն համար ալ, և այսպէս է որ սովեալ Տիարպէքիր զուրկ կը մնայ Մալթիոյ առատ հունձքերէն։

Եթէ մինչև ցարդ այս դժուարութիւնք կային, ո՞չ ապաքէն աւելի ևս պիտի ծանրանան երբ ձըմեռը վրայ հասնի։ Ո՞չ ապաքէն յայնժամ անհունապէս աւելի դըժուար պիտի լինի ցորեն, դարի և այլ պիտոյք փոխադրել այն գաւառներէն, որք այս տարի առատ հունձք ունեցած են։ խոհեմութեան և հեռատեսութեան տարրական սկզբունքներն անհրաժեշտ կ'ընեն որ այժմէն մտածեմք Հայաստանի այն բազմահայ գաւառաց վիճակն, որք այժմէն դառն կացութեան մը մէջ կը գտնուին նիւթապէս։ այժմէն չունին, կամ քիչ քանակութեամբ ունին, իրենց սովորական ուտեստն, և որք եթէ յարմար ժամանակին օգնութիւն չընդունին, յառաջիկայ ձմեռ վերստին պիտի իյնան այն դժբաղդութեան մէջ, յորմէ մեծ դժուարութեամբ կրցինք ազատել զիրենք անցեալ ձմեռ։ Այ՛, ինքնասիրութիւնն իսկ կը պահանջէ որ վերստին սովու ճանկերուն մէջ չնետեմք այն թշուառ արարածները, զորս տակաւին մի քանի ամիս առաջ ազատեցինք սովամահ կորնչելէ։ Ո՞չ ապաքէն անիմաստ կը լինի՝ յունվարի մէջ կերակրելէ յետոյ՝ թողուլ որ դեկտեմբերի մէջ մի և նոյն ազգերին դիմելով նպաստ խնդրելու, երբ, քիչ մ'աւելի ջանք, կրնար պէտք չունենալ նմա։ Ուրեմն, ազգասիրութիւնը դիտութեան հետ կրնա՞յ հաշտեցուիլ՝ երբ սովելոց օգնութիւն ընելով նոր նպաստներ կը հաւաքեմք և կը բաշխեմք։ „

Այս առարկութիւնն ընողները Քաղաքական Տնտեսութեան տարրական գրուած մը տեսած լինելու ապացոյցը կուտան իրօք։ ըստ օրումմտնտեսագիտական ամենապարզ սկզբունք մ'է որ “Ողորմութիւնք, ընդհանրապէս, վնասակար են„։ Բայց քիչ մը խորհրդածութիւն կը բաւէ համոզելու զմեզ, և “տնտեսագէտքս„, թէ ներկայ պարագային մէջ նոյն իսկ տնտեսագիտական սկզբունքները կը պահանջեն որ նպաստ տրուի։ Հայաստանի գիւղացիք դիտեն թէ կ. Պոլսոյ Հայերն ա՛յնքան հաշուով գործ կը տեսնեն, որ աշխատելով ապրելու կարող գիւղացւոյ վարա մ' իսկ օգնութիւն չեն տար։ Գիտեն թէ իրենք բացարձակապէս սովեալ լիներուն համար է որ օգնութիւն կ'ստանան, և եթէ այսպիսի բացառիկ պարագայ մը չկենար, նպաստի յոյս չէին կըրնար ունենալ։ Ասկից զատ, Հայաստանի Հայ գիւղացիք, եթէ միջոցներն ունենան, աշխատութենէ փախչող մարդիկ չեն։ վասնայ Անգղիական Հիւպատոսն իսկ դովեստիւ կը յիշէ նոցա այս հանգամանքը։ Միւս կողմէն, երբ կը տեսնեմք թէ բացառիկ պարագայներ ժողովրդեան “դըրամագլուխն„ (ըստ Տնտեսագիտութեան), չքացուցած են, երբ ո՛չ ուտելու հաց, ո՛չ ալ սերմանելու ցորեն և անասուններ կան, ցընորական է պահանջել որ այդ վիճակին մէջ գտնուող ժողովուրդ մ'ինքզինք ապրեցնէ։ Ամեն ապրողութիւն, աշխատութիւն և դրամագլխոյ հաւաքական արդիւնքն է։ Աշխատելու պրոգրամը, դրամագլխոյ պակասը չը ընուր։ Այն գիւղացիք, որոց համար այժմ նպաստ կրխնդրուի, կատարեալ պատրաստ արամադիր են աշխատելու։ բայց օրական պարէնն, որով պիտի տչխատին, և արտադրութեան տարրերքը կը պակսին իրենց՝ [illegible] [illegible] համար, յոր [illegible] [illegible] [illegible] անհնար է։ Ուրեմն Տնտեսագիտութեան հակառակ չէ օգնել անոնց։ Ուրեմն Անգղիացիք, ժողովրդոց տընտեսագիտագոյնը, դիտութեան հակառակ չեն գործեր հանգանակութիւններ ընելով սովելոց համար։ Եթէ ժամանակին կարենայինք բոլոր թշուառաց սերմ բաշխել, այսօր դանոնք մնուցանելու պէտք չէինք ունենար։ Եթէ Տնտեսագիտութեան հակառակ վարուողներ կան, այն ալ մեք եմք, այսինքն այն ժողովուրդն, յորմէ նպաստ կը խնդրուէր վեց ամիս առաջ։

Վերջապէս, ո՛ր տեսակէտով քննեմք, Հայաստանի թշուառաց համար նոր հանգանակութիւն մ'ընելու պէտքը մեր աչքին կը դարնէ։ Այդէն նոյն պատճառաւ է որ Սուվլոյ կեդրոնական Յանձնաժողովը նոր հանգանակութիւն մ'սկսած է։ ինչպէս լրագրոյս մէջ վերջերս ըրած հրատարակութիւններէն հասկըցուած է, Թուրքիոյ, Ռուսիոյ և Եւրոպական երկիրներու համար երեք տեսակ տոմսակներ հանած է, որոց արժէքն 5 ղրուշէն մինչև 100 ղրուշ է, և որոց արդիւնքն յատկացուցած է [illegible] [illegible] [illegible] Թուրքիայէն ղրուշի, Ռուսիայէն ռուպլի, և Եւրոպայէն ֆրանքի դրութեամբ նոր օգնութիւններ խնդրած է այս նպատակաւ։

Հաստատապէս կը յուսամք որ Սուվլոյ կեդրոնական Յանձնախմբին այս նոր Հրաւէրն արժան եղած համակրական, և դիւրական, ընդունելու։

թիւնը կը դանէ Հայ հասարակութիւնէն, թէ՛ ի Թուրքիա, թէ՛ ի Ռուսական Հայաստան և ի կուսակցութիւն, և թէ՛ յեւրոպական երկիրս։ Խօսքով մարդասիրութեան, Հելլենոպետով ազգասիրութեան, ժամանակները շատոնց անցած են։ Եթէ վերջին տարիներու դէպքերը մեզ աւելի համակրութիւն ներշնչած են մեր Հայրենեաց հանմար, պէտք է այդ համակրութիւնը ցուցնենք՝ նախ այդ Հայրենեաց սովելներն ազատելով։ Ի՞նչ տեսակ օգնութիւն պիտի ընձեռեմք Հայաստանի, եթէ նախ հա՛ց չտանք նորա քաղցելոց։ Ի՞նչ տեսակ յառաջդիմութիւն պիտի լինի Հայաստանի յառաջդիմութիւնն, եթէ մէկ կողմէն յետին ծայր թշուառութիւն մ՚և միւս կողմէն յայտնի սով մը մ՚անոր բնակչաց ընտրելագոյն մասը կը ցրուէ, կը ջնջէ, կ՚անհետացնէ։ Նաև մանաւոր պարտականութիւն մ՚ունինք օգնելու այս Հայ երկրագործաց, զի նոքա մէկ կողմէն հարստութեան ճշմարիտ աղբիւրներն են, և միւս կողմէն, ամենէն անպաշտպան և օգնութեան կարօտ մասն են համայն ժողովրդեան։ Վերջին զոհողութիւն մ՚ևս ուրեմն, և մարդասիրութեան ու ազգասիրութեան մեծ պարտք մը կատարած պիտի լինիմք։ Միանդամընդմիշտ գնեմք Սովելոց Ցանձնախմբին այս տումակներէն, վատահութեամբ թէ մեր դրամները օգտակար կերպիւ պիտի գործածուին։ Ի հարկին, քանի մ՚օր ղրկեմք ըստ մեզ մեր անօգուտ ծախուց մի մասէն, հաց և հագուստ տալու համար Հայաստանի երկու սեռէ և ամեն հասակէ անօթի և մերկ տառապելոց։ —Վստահ եմք որ այս ընդդիմանքը օտար չպիտի լինին մեր ազգայնոց։ և ա՛յդ յուսով է որ կատարեալ յաջողութիւն կը մաղթեմք Սովելոց Ցանձնաժողովին՝ իւր նոր և հարկաւոր ձեռնարկին մէջ։ Բ.

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆԷ

Կարին 23 օգոստ. 1880

Ազնիւ Մասիս.

Ներողութիւն կը խնդրեմ ձեզմէն և ազնիւ ընթերցողներէդ, որ ցարդ չկարողացայ իմ օգոստոս 2 թուական նամակիս շարունակութիւնը գրել։ Անձնական զբաղումներս մինչև ցարդ զլացան ինձ այդ սիրելի պատեհութիւնը, զոր այսօր գտնելով կուզամ նկարագրել Ձեզ իմ ի Թօքրադ-Դալէ և իւր սահմաններն ըրած ուղևորութիւնս։

Տէլի-Պապայէն մեկնելով անցայ այն բլուրներէն ու դաշտերէն, որք անցեալ պատերազմին արիւնաշաղախ թատրն եղեր էին։ Առաջնորդը, որ քաջ Ալաշկերտցի Հայ մ՚էր և յայտնի՝ Օսմանեան բանակին մէջ կը ծառայէր, որում ղահ որված է եղեր իւր քաջաբազուկ եղբայրը, մի առ մի մատնանիշ ինձ կը ցուցնէր այն բլուրներն՝ որոնց վրայ Տէր Ղուկասոփ Հայ զօրավարը իւր քաջ Հայ սպայներով կատարեց այն հռչակաւոր նահանջը, որ դամեն ռազմագէտներ յապշուշ կրթեց, և մեղապուր ճոխացրեցաւ Բուրդ խանցիկ վեշտի հոլածանքէն։ այլ Ռուսական բանակին պատիւ բերող այս նահանջին մէջ, նոյնպէս և Օսմանեան բանակին մեկ թեւը համարուած այս հալածմանն մէջ, գիտէք թէ հարկին, . . . խմբագիր, ո՞րչափ մեծ գործ մ՚ունեցած են եղեր մեր խեղճ ազգայինք։ Տէր Ղուկասոփ զօրավարը՝ ո՛ գիտէ քանի՞ քաղաքագիտական և ռազմագիտական յայտնի հաշուով, իւր նահանջած տեղերը կ՚այրէր, և կ՚ոչնչացնէր մենդեան ամեն պիտոյք։ և որովհետև խեղճ Հայ գիւղացին կը մեռոր խոպան զուրկ ցորենէ, գարիէ, խոտէ, յարդէ, և ամեն բաներէն որք անդեան միջոց կը բնան համարուիլ՝ կը խառնէր իւր բանակին հետ՝ զինուորականի ճիշդ անդամնդեայ սիրտ կրող այդ զօրավարն՝ իւր հանգիպած գիւղերէն ամեն այր, կին, ծեր, մանուկ, և անոնց արդէն ոտառեալ դուարայ և ոչխարայ հօտերն, և Շահաբասի դերեվարութենէն նուազ տարբերութեամբ յառաջ կը վարէր իւր բանակին հետ։ Ձկարողացայ բռնել ոչքերուս առատ արտասուքին՝ երբ իմ առաջնորդը տեղերուն և պարագայներուն կը պատմէր ինձ այդ գերեվարութեան մանրամասնութիւնքը, և օ՛ր քարէ սիրտ կրնար հանդուրժել երբ կը լսէր թէ այդ շլոթութեան մէջ այս ինչ գիւղի բնակիչներէն հինգ մանուկ ձիաւորներու ոտակոխ եղան, այն ինչ գիւղէն մէկ քանի յղի կանայք վիժելով և առ ահի մեռան, այն գիւղի գիւղապետն ոսկանուեցաւ, միւս գիւղէն 4–5 աղջկունք գիւղէն մեկնած և ճանապարհները կոսընցուցած կորսուեցան գլխովին, եւ։ Այս սրտայոյզ տեսարաններէն որչափ կարելի է վութով ազատելու համար, խթեցի երիվարը և ոտուր ու դաւն խորհրդածութիւններով հասայ ի Գարա-Քիլիսէ, ուր իլևանեցայ տեղւոյն գիւղապետին (Միւտիր) տունը և իրեն հետ տեսակցեցայ։

Այս մարդը ոչ փոքր ինչ օրէնսդէտ և ոչ խակ իւր պաշտօնին ու պարտաւորութեանց հմուտ էր, որչափ կրնայի դատել իմ համառօտ տեսակցութենէս, և թէ՛ իրմէ և թէ՛ տեղւոյն մեր ազգայիններէն քննելով հասկացայ թէ Գարա-Քիլիսէի գիւղախմբին մէջ (նահիյէ) 10 հայաբնակ գիւղեր կան 400 Հայ դերդաստաններով։ այս 400 էն միմիայն 83 դերդաստան լուծք ուղեցող և սերմ ցանող կը դանուին, իսկ միւսները ցայսօր իսկ՝ Սովելոց Հայ Մասնախմբի և օտարաց օժանդակութեամբ կ՚ստանան այնչափ մնուդ, որ քաղցէ չեն մեռնիր։ խոստաճարակութեան պատճառաւ ստանձքի հիւանդութիւն մը ճարակած է այս կողմը։ ի սկզբան շաբաթ՝ այլ այժմ հապիւ կը դանուին այս հիւանդութենէն մեռնողներ։ Խիստ տխուր է տեսնել այս գիւղացւոց վիճակը, ուստն անուանեալ խրճիթներէն երբ ներս կը մտնես, ճիւաղադէմ ծերուկ մը և պառաւ մը ցնցոտեաց մը մէջ փաթաթեալ տանը խորշը կծկեալ կը դանես, մէկ երկու դալկադէմ հարսունք և աղջկունք, որք այդ ծերունեաց և տան ոստոս կը մատուցանեն, և իրենց այցելող հիւրը յարգանօք կը նստեցնեն։ մերկ և նոյն իսկ ամբթայքը ծածկելու անբաւական հագար կարկատանով մէյմէկ կարճ և անթև բաճկոնով խուռմ մը տան տղայք կը շրջապատեն զհիւրն, և կը մրմնջեն կամ կը փսփսան իրարու տկանջին «Հա՞ց պիտի տայ արդեօք մեզի» և ամենէն հանրաձանը կը տեսակ մը անբացատրելի արտասանութեամբ իւր մռայլած և կիսակենդան աչքերը երեսդ սեւեռած ճիկ մը կը հանէ և կլսէ «Հայ պիտի տա՞ս մեզի»։ հեռագնեան ամենն ներս կը մտնեն այդ տան պաշտպան ու պահապան երիկ մարդիկը, քանի մը յաղթանդամ այլ վախտ և բազմաժամանակեայ հիւանդութենէ մը նոր ապաքինեալներու պէս դողդոջուն կը մնանեան քովդ և հարցումներուդ կը պատասխանեն ու հարցումներ կ՚ուղղեն քեզի։

Դժուարին ու անտանելի է կարծեմ, Տէր Խմբագիր, տեսնել մարդուս իւր արենակցաց այս դառնագոյն վիճակը, չդրդուիլ և չվրդովիլ, վրդովեցայ և ես՝ և լացի, և ո՞րչափ մեծ եղաւ զարմանքս երբ երիտասարդներէն մին դրդեց զիս ըսելով՝ «ինչո՞ւ կուլաս։ լացը մեր բաժինն է։ զմեզ լացուցին և կը լացնեն պատերազմները, աւազակ Քուրդերն, և սովը։ դուք ալ մի՛ լացնէք, մեր ամեն օր կուլանք արդէն, դուք փոխանակ լալու՝ աշխատեցէք, որ անդամ մը վերնայ այս պատուհասը մեր վրայէն, աշխատեցէք որ շարունակէ մեր հեռաւոր և մերձաւոր ազգայնոց գութութեան ոգին, ազգին ա՛յն առատապարգև օգնութիւնները՝ որ զմեզ ցայսօր կենդանի պահեց։ աշխատեցէք, գրեցէք, հասուցէք մեր ձայնները ամեն մեր կարող և դիւրակեաց հեռաւոր եղբարց, թող նոքա իրենց պաշտարա սեղաններէն յիսուն պատառը մեզ հետ բաժնեն, անդամ մը ազատինք մենք սովոն մարդասպան ճիրաններէն։ անդամ մը մեր դաշտք և արտերնք ծագկին մեր աշխատութեամբ և տունձքերով, այն տանն մեր չպիտի մնանանք օրհնութեամբ և մաղթանօք յիշատակել զերեսնք։ և ատանդել յորդոց որդի մեր զուտակաց թէ՝ օրհնասական տագնապի մը մէջ, Հայերն իրենց տառապեալ և հոգեվար եղբարքը փրկեցին ի մահուանէ։ օրհնեալ ըլլայ և հազար օրհնեալ մեր ազատարարներուն յիշատակը։» —Անձայն և լռիկ լսեցի այս գիւղացւոյն ազդեցիկ և յանդիմանական բանախօսութիւնը։ որբերի աչերս, խոստացայ իրենց ընել ինչ որ կրնայի, սեղմեցի ձեռքերնին, հաղորդեցի իրենց մանկանց ազատ երեսները, ժպիտով մը հրաժեշտ առի իրենց հարանց և ազգկանց։ պատկառանօք համբուրեցի անդամալոյծ ծերունւոյն և հիւանդագին պառաւին ձեռքերը, դուրս եկայ տնէն և աշտանակելով ի ձիս մեկնեցայ Գարա-Քիլիսէէն դէպ ի Թօփրագ-Դալէ։

(Շարունակելի) ՈՍԿԵՒՈՐ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒ

(Շարունակութիւն և վերջ)

ժ. «Իւրաքանչիւր» բառին բացատրութեանն համար ասկէ յառաջ ըսած ս կը կրկնեմ ըսելով, տակաւին նոյն տրամաբանական սխալին մէջ մնալ թերևս պատիւ կը համարի իւր անձին Պ. Յօդուսածադիրն։

ԺԱ. «Հրամայեցաւ վիշապ ձըկանն» խօսքին մէջ, «վիշապ» բառին ածականաբար գործածուած ԸՍԱԼԸ նախընթաց յօդուսածիս մէջ բացատրեցի։ և «բացայայտիչ» ընելուն անհաւանականութիւնը ցուցընելով՝ հարցուցած էի թէ Պ. Յօդուսածադիրը կընդունի՞ «վիշապ» բառին զատ ձուկի մ՚անուն ԸՍԱԼԸ։

Պ. Յօդուսածադիրը թէև չէ կըրցած բացարձակ ըսել, բայց «քիչ մը խելք ունեցողներու հետ» կը հարցնէ այսպէս. ի՞նչ ձուկ, թօ՞ն ձուկ։ ի՞նչ ձուկ, վիշա՞պ ձուկ։ Ուստի «վիշապ» բառն բացայայտիչ ընդունելով «ձկան»։ երբ կը յաւելու թէ՝ «օձի և միանդամայն Բելիարին «վիշապ» ըսուելուն պատճառը՝ միոյն «ձևն» և երկրորդին «բնութիւնն» է.» կարծել կուտայ մեզ թէ՝ օձի կամ Բելիարի քով վիշապ բառը տեսնուած տեղն «ածական» պիտի ընդունի զայն, երբ թէ ըսուած ԸՍԱԼ՝ վիշապաձև օձ, կամ վիշապարարոյ Բելիար։

Այն հեռաւութիւնն յօդուսածիս կեր արկանելու համար, կը հարցընենք Պ. Յօդուսածադրին թէ՝ որո՞վ իրաւամբ «վիշապ» բառը միայն ձուկին վրայ ատուգել կը կարծէ, և մինչդեռ զԲելիար կամ զՍատանայ օձի կերպարանք կամ խորամանկութիւն ունեցող զրեթէ ցայց կուտան մեզ Ս. Գիրք։ ուստի «վիշապ» բառը օձին առ ձուկն փոխանցած ԸՍԱԼ։ և այսպէս դարձեալ «վիշապը» ածական մ՚ԸՍԱԼ «ձուկին»՝ վերը բացատրուածին համեմատ։ Պ. Յօդուսածադիրն իւր անհիմն փաստաբանութեան վրայ զօրութիւն մ՚ուզելու նպատակաւ կը գրէ. «Եթէ վիշապ «մեծ» ըսել է, թող ըսէ Հ. Դուրեան, վիշապ ծառ, կամ լեռ կամ մարդ։» Եւ կը յաւելու դարձեալ. «Եթէ «դիշատաղ» ըսել է, թո՛ղ ըսէ, վիշապ կատու, վիշապ առիւծ։» Պ. Յօդուսածադրին այս բառի տառացարկութենէն զերծ մնալու համար կը պատասխանեմ թէ՝ ոպրմելին մուցեր է (գուցէ տագնապէն) որ երկու անդամ գրած եմ «վիշապ» բառին բուն նշանակութիւնը նախընթաց յօդուսածիս մէջ։

ԺԲ. «Տուեալ քեզ» են «ըսածիդ պէս ԸՍԱԼ կամ խնդրածդ կը չնորհեմ» թարգմանելուն սխալ ԸՍԱԼԸ հաստատելու համար Ս. Մարիամեան «Եղիցի ինձ ըստ բանի քումդ յառաջ կը բերէ և կ՚առարկէ թէ ինչո՞ւ Ս. Մարիամ «տացի ինձ» չըսաւ։ Նախ և առաջ ազատութիւն է բռնաւորի մը կամ իշխանի մը հրամայական խօսքն համեմատել՝ ազատնոյ մը հպատակութեան բարբառոյն։ Թող աւորը կըսէ. թող ըսածիդ պէս ըլլայ, (չնորհք մ՚է որ կընէ՝ իշխանական զօրութեամբ,) իսկ Մարիամ կըսէ, թող ըսածիդ պէս ըլլայ ինձի, (չնորհք մ՚է որ կընդունի՝ կուսական խոնարհ պարկեշտութեամբ)։

Արդ ի՞նչպէս կրնայ Պ. Յօդուսածադիրն համաձայնեցնել խօսքս այս երանակներն իրարու հետ, և ուրեմն իրարու տեղ չդրուելնուն համար՝ թարգմանութիւնը սխալ հանել։

Ահա մեր կարճ պատասխանը Պ. Յօդուսածադրին հարցման դէմ։ Բայց հարցում մ՚ալ մեր կողմանէ կարեւոր կը դատիմք ընել, այսինքն թէ ինչո՞ւ թադաւորն այդ չնորհն ըրած տանն չըսաւ։ «Եղիցի քեզ ըստ բանի խնամն։ և թէ կրնա՞ր արդեօք այս կերպով հրամայել։

ԺԳ. «Մինչև նախադրութիւնն ց կամ է նախդիր անորոշ Հայցական խնդիր կառնու ըսելնիս ինչո՞ւ Արժ. Դուրեան չընդունիր», կըսէ Պ. Յօդուսածադիրն։ մինչդեռ նախընթաց յօդուսածիս մէջ «մինչև նախադրութիւնն ց կամ է նախդրիւ տրական կառնու» ըսելս սխալ համարելուն համար իրաւամբ բողքելու տանն, ցուցի նաև թէ Հայ քերականք Պ. Յօդուսածադրին պէս չեն խորհած, և թէ Գարագաշեան էֆէնտիի է կամ ց նախդիրով անորոշ Հայցական ըսածն «նախդրիւ տրական» ըսուածին հետ նոյն բանն կը նշանակէ։ Պ. Յօդուսածադիրն եթէ լուրջ դատողութիւն ունենար, անշուշտ կը հասկընար թէ երկու կերպով բացատրութիւնն ալ ինձ համար տարբերութիւն մը չունին։ և իմ երբեմն է կամ նախդրիւ անորոշ Հայցական և երբեմն լոկ «նախդրիւ տրական» դրելս՝ նոյն ու հինը համընթաց ուսուցանելու նպատակաւ է միայն։ Մինչ «նախդրիւ տրական» ըսելով ուսուցանող դատաւորն չը բացատրէ՞ր երբէք թէ այդ հոլովն ամենորոշ Հայցականին վրայ է կամ ց նախդիրներու դրուելովն կը շինուի, և կամ թէ է կամ ց «նախդիրով անորոշ Հայցական» ուսուցանող դատաւորն՝ չըսե՞ր բնաւ իւր աշակերտին թէ ոմանք կամ բազումք «նախդրիւ տրական» կըսեն այդմ։

Ահա դարձեալ իմ պատասխաններս։ Իսկ այսուհետև Պ. Պարսաւադեանս ազատ կամ բնաբարեալ կամքին թողուած է որոշել՝ կամ ստիպուիլ իւր «խելքին փչածը» դուրս տալու։ միայն թէ կը խընդրուի իրմէ որ դրիչը ձեռք առնելէ առաջ միշտ յիշէ ու յեղյեղէ Վիրգիլեան սա տողը.

«Ասել արդեօք թէ «զայն» լուսել է ի դէպ»։ Մնամ

8 սեպտ. 1880 Ողջունիւ ընդ Ձեզ

Իսկիւտար ԵՂԻՇԷ Վ. ԴՈՒՐԵԱՆ

Վանքին-Աչդի

ՀՐԱՀԱՆԳՔ

ՍՈՎԵԼՈՑ ԿԵՂՐ. ՑԱՆՁՆԱԽՄԲԻՆ

(Շարունակութիւն և վերջ)

Բարեգործական և Ուսումնական ընկերութիւն

Գատաբէյ 1/13 օգոստ. 1880

Տէր.

Սովն որ անցեալ աշուն սկսաւ, որ ի մերան զայրացաւ, որպէս յայտնի է մեր «Երրորդ Ցայտարարութեան դեռ կը տեսէ և պիտի տեսէ տարբեր ձևերով այլ յաւէտ արտայայտելով արտաքին և ցաւ։

Հալեցան սառնամանիք բացան ճանապարհք տեղափոխութեան եկաւ գարուն այլ թշուառ սովելոյն զալարխոտ, ոտակաւ ինչ կարի և կենդանարար ջերմութիւն միայն չնորհեց, և սա իսկ ոչ հաւասար ամենուրեք, զի կան տեղիք՝ ուր ո՛չ կարի կայ ո՛չ դալարխոտ ո՛չ աղ և ո՛չ առողջութիւն։ զի մաքուր օդն իսկ ապշեցաւ, զի ի քաղցէ ախտ, և յախտէ մահ դայացեալ դարշահոտ ծաւալեցաւ։

Այս ամենայն Տէր, անխոխսելի պայմանք են սովոյ, զոր բիւրաւոր ցաւեր կը պաշարեն՝ ցաւք։ որոց յաջորդութեանց ընդհատումն անկարելի է, մինչև սովեալք, որք ոչ ինչ են սերմանած, չնորհիւ մարդասիրութեան հընձոց տէր լեալ՝ իւրեանց տխատութեանց պատուղն չի վայելեն։

Ուստի այսօր, բարեգործին կրկին բարեգործել հարկ է։ Տէր, զի եթէ ծանր է սա, զմշուտն անդնական տեսանել, այլ անտանելի է զիւր գործ անկատար լքանել՝ նա մանաւանդ՝ յայնպիսի ժամանակի՝ յորում իւր ներշնչած յուսովն առաւել, քան թէ չնորհած հացովն՝ կը տնանին այն սովելոք՝ որք զարկ ի հացէ որպէս ի դրամոյ, հուր ցաւոց նօթութեան հոգիս, և բոց տարան արեւս ի վերայ դլխոց, կը մեռթարուին առ այժմ հայելով միայն արտասուօք իւրեանց առողջեալ այն սակաւաթիւ մնացեալ դաչտաց՝ որոց հնձոց պիտի մասնակցին, եթէ հարազատք իւրեանց առատաձեռնեն և կարեկցին։

Կեղբ. Ցանձնաժողովս, քաջ տեղեակ Հայ ազգին եղբայրասիրական անհուն զգայմանց, այսօր կրկին հանդգնակութեան ձեռնարկեց։ և զի յայմենայն պարագայի թշուառին առաջին օգնել դատն չի հիւծի, նուիրատմամբ՝ յաշխարհ ողորմածութեան մատնել, և յամենայն դատս հաւասար ազդել արժան համարեց,

Այս նուիրատմամբ ամենայն զրաւական կարողութեանց ի չափ, հայասէր մերան՝ միշտ նախատեսութեամբ կը պահպանի, զի սովեալն որ ոչ ինչ ունի ցանած, ապրելու և դէմ այս աշուն ցանելու համար, միշտ ողորմութեան դրամոյ կը կարօտի։ զի սովեալ ամեն դաւառ իւր նման սովելովք այսօր կը սահմանի։

Ըստ հրամանաց ապա նախատեսութեան, ի նպաստ սովեալ Հայրենեացն դաւառաց, կրկին արդ հանդանակել երինք նուիրատուներով որք ի Ցանկաստան, արծաթ դահեկանի հաշուով՝ հինգնոց, քսաննոց և հարիւրնոց։ ի Ռուսաստան, կէս և երկու և տասն ռուպլինոց, և այլուր, մէկ և հինգ և քսան ֆրանգնոց լինելով, ամենայն ազգի և կարգի մարդասիրաց կարողութեանց հաւասարապէս կը համապատասխանեն։

Ի ցրումն այս տումակաց, ամենուրեք Մասնաժողովներ կազմեցինք, օ. ժանդակ օժանդակաց, օգնական օգնականաց կարգեցինք, և զի օր աւուր արագութեամբ կը յաջողիմք։ չև ձգեմ բան հասեալ, սովեալ դաւառաց ամբարքն ըստ կարելւոյն ժամ յառաջ լընելոյ համար՝ ի չափ արտմանց սրտից։ բարեգործութեան առաքելոյն չարժմանց տրագութիւն հաղորդեցինք։

Այսպիսի պարագայից, Տէր։ Ցանձնաժողովս, որ սրտի տերանց չափ մարմնով և մտօք զօրաւորաց կը կարօտի, չէր կարելի, Տէր, զպատուական ընկերութիւն Ձեր մատնալ, որ բարոյ մարդոյ ուխտեալ մարմին մի լինելով՝ ուր է և ուր կը չրջի, այս տումակաց բնական ցրուից կը համարուի։ զի ի սոցանէ հաց և ի հացէ կեանք պիտի բաշխի այն սերնդոյ որ Ձեր լուսատու սիրոյն կ՚աշակերտի։

Ոչինչ ապա, Տէր, մանաւորապէս Ձեզ յայս տումակաց կը մատուցանեմք, այլ դէպ սոցա մատակարար և համարակալ ամենայն Մասնաժողովոց զանձանք կը ներկայացուցանեմք։ և ի Ձեզ սովելոց օգնականաց արիագոյներն ճանաչելով՝ այս անուամբ և ի բաւամբ զՁեզ և զնպատակդ Սուրբ Հայրենեաց օրհնութեանց կ՚աւանդեմք։

Ի դիմաց Սովելոց խնամատար Կեղբ. Ցանձնաժողովոյ

Ատենադպիր Ատենապետ

Պօղոս Թ. Շաշեան Սերովբէ Կիւլեկեան

Գատաբէյ Մասնաժողովոյ

Գատաբէյ 1/13 օգոստ. 1880

Տէր.

Սովն որ անցեալ աշուն սկսաւ, որ ի մերան զայրացաւ, որպէս յայտնի է մեր «Երրորդ Ցայտարարութեան դեռ կը տեսէ և պիտի տեսէ տարբեր ձևերով այլ յաւէտ արտայայտելով արտաքին և ցաւ։

Հալեցան սառնամանիք բացան ճանապարհք տեղափոխութեան եկաւ գարուն այլ թշուառ սովելոյն զալարխոտ, ոտակաւ ինչ կարի և կենդանարար ջերմութիւն միայն չնորհեց, և սա իսկ ոչ հաւասար ամենուրեք, զի կան տեղիք՝ ուր ո՛չ կարի կայ ո՛չ դալարխոտ ո՛չ աղ և ո՛չ առողջութիւն։ զի մաքուր օդն իսկ ապշեցաւ, զի ի քաղցէ ախտ, և յախտէ մահ դայացեալ դարշահոտ ծաւալեցաւ։

Այս ամենայն Տէր, անխոխսելի պայմանք են սովոյ, զոր բիւրաւոր ցաւեր կը պաշարեն՝ ցաւք։ որոց յաջորդութեանց ընդհատումն անկարելի է, մինչև սովեալք, որք ոչ ինչ են սերմանած, չնորհիւ մարդասիրութեան հընձոց տէր լեալ՝ իւրեանց տխատութեանց պատուղն չի վայելեն։

Ուստի այսօր, բարեգործին կրկին բարեգործել հարկ է։ Տէր, զի եթէ ծանր է սա, զմշուտն անդնական տեսանել, այլ անտանելի է զիւր գործ անկատար լքանել՝ նա մանաւանդ՝ յայնպիսի ժամանակի՝ յորում իւր ներշնչած յուսովն առաւել, քան թէ չնորհած հացովն՝ կը տնանին այն սովելոք՝ որք զարկ ի հացէ որպէս ի դրամոյ, հուր ցաւոց նօթութեան հոգիս, և բոց տարան արեւս ի վերայ դլխոց, կը մեռթարուին առ այժմ հայելով միայն արտասուօք իւրեանց առողջեալ այն սակաւաթիւ մնացեալ դաչտաց՝ որոց հնձոց պիտի մասնակցին, եթէ հարազատք իւրեանց առատաձեռնեն և կարեկցին։

Կեղբ. Ցանձնաժողովս, քաջ տեղեակ Հայ ազգին եղբայրասիրական անհուն զգայմանց, այսօր կրկին հանդգնակութեան ձեռնարկեց։ և զի յայմենայն պարագայի թշուառին առաջին օգնել դատն չի հիւծի, նուիրատմամբ՝ յաշխարհ ողորմածութեան մատնել, և յամենայն դատս հաւասար ազդել արժան համարեց,

Այս նուիրատմամբ ամենայն զրաւական կարողութեանց ի չափ, հայասէր

Les annonces pour la France, l'Angleterre, l'Allemagne, l'Autriche-Hongrie, la Belgique, la Suisse et l'Amériquesont exclusivement reçues par la *Compagnie Générale de Publicité Etrangères G. L. DAUBE et Cie*, à Paris, Londres, Berlin, Vienne, Francfort, Zurich, etc.

ողորմած օտարաց իսկ դիւրամատչելի, ի Տաճկաստան, արծաթ դահեկանի հաշուով հինգնոց, քսաննոց և հարիւրնոց են. ի Ռուսաստան, կէս և երկու և տասն ռուպլինոց, և այլուր՝ մէկ, հինգ և քսան ֆրանկնոց են։

Կը մատուցանենք Ձեզ, ի պէտս ողորմածոց վճռակիդ, ըստ ներփակեալ ցուցակի, մաս մի յայս տոմսակաց, զորս մաղմիրգեանց փարձեալ բարեգործութեանն հրամանաւ, ի տօմար ամենոց, ի հասատատուն դրամագլուխս արձանագրած եմք։

Այս նուիրատուներու համարակալութեան և մատակարարութեան պաշտօնն յանձնեալ է՝ ընդ Ձեր նախագահութեամբ՝ հայրենեաց աշխարհաբնութեամբ Մատնոյցմին՝ որոյ յանուն ամենեցուն՝ անուաւ են մեր շնորհակալիք։

Լաւ կը ճանաչենք այս ձև հանգանակութեան դժուարութիւնն, ուստի ջերմ կերպիւ կը յանձնարարենք Մատնոյցին, ընտրել օժանդակներ որչափ կը կարիք, որչափ բարեգործութեան դաշտի ընդարձակութիւնն կը պահանջէ, օժանդակներ՝ յամենայն դասուց, ի տերանց, ի տիկնանց, ի պատանեկաց և յորիորդաց, որոց զանուանս ուրախութեամբ ի դիւանագիրս մեր պիտի արձանագրեմք, ջօժանդակներ, ցուցիչներ, որոց թիւն՝ որչափ կարօտելոց թուոյն մերձենայ՝ այնչափ կարօտեալն պիտի ցնծայ, այնչափ առաւել հայրենիք և մեք սորա ծառայք՝ պիտի օրհնեմք։

Գնեցիկ է մեզ, Տէր, այս նոր հանգանակութեան մասնակցողներուն անուններն իսկ դիտել։

Սակայն անբաւ անուանց նշանագրութեան գործոյ դժուարութիւններն երևակայելով, զբաղերարս և գմեզ միանգամայն յայտմ մասի գոհացնելու ծանրատաղուկ պաշտօնն, ի սահմանի կարելութեան, Ձեր կամացն և ընտրանացն կ'աւանդեմք։

Դիմեցինք, Տէր, Ձեզ աջակցութեան խնդրանօք, Հայ Հռովմէական, Հայ Բողոքական մեր եղբարց կեդրոնական իշխանութեանց, դիմեցէք և Դուք ընդ Ձեզ բնակիչ մեծարելի պաշտօնատարաց սոցա, և ամենայն մարդասէր ընկերութեանց և անհատից, բարեգործութեան այս նոր ասպնն ներկայացընելով, որ բարին է՝ փառաւորեցէք, և դի օրս այս՝ օր է նոմանց հարատարից եղբարց, զոր ասէն է հայի, հարաւոտ կամ աղքատ, հաւատարապէս արժանի պատուոյ ողորմելոյ հրատարակեցէք։

Զգմութիւն, արժանապատուութեան զգացմանց յանձնելով՝ և խորին թախանձանօք արգութիւն ի գործ ածելով, կը մատուցանենք Ձեզ և Ձեր ամենայն օժանդակաց և յոժարակամ ունկնդրաց մեր երախտապարտութեան խորին զգացումներն՝ զոր եթէ թշուառութիւն յարոյց, այլ ուրախութիւն անշուշտ պիտի կնքէ։

Ի դիմաց սովելոց խնամատար

Կեդր. Յանձնաժողովոյ

Ատենադպիր Ատենապետ

Պօղոս Թ. Շաշեան Սերուէրէ Կիւլեկեան

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Մեծ. Կ. Էֆէնտի Ճիկէրճեան պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան թէ Ն. 2 Սինկը կոչուած կարի մեքենան և իր դորձիները Ամերիկայէն բերել տալով՝ կէս գնովը կը վաճառէի։ Նոյնպէս և զանազան տեսակ նոր և ընտիր ապրանքներ, զորս կրնայ արժանագին տալ իրեն դիմող յանախորդաց։ Կեդրոնատեղին է կարին Բերդին մէջը, Կ. Ճիկէրճեան թիւ 71 մաղազան։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՆ

Երկկ իրիկուն զոյուեցաւ		10,16
Այս առաւօտ բացուեցաւ		10,15
Կէս օրին		10,15
Բուսկիի երկաթուղի	Փր.	28,50
Թղթադրամ	Օսմ. լիր	1185
Թրամուայ	»	590

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

13 Սեպտեմբեր

Ռոսիկիմ ժէնէրալ	Անգղ. լիր.	4, 4
» Փոխանակութեան	»	2,38
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	7,25
Ֆրէգատի ժէնէրալ	»	3,28
Փոխ. 1865	Ֆր.	51,
» 1865	»	51,
» 1869	»	50,
» 1872	»	17,25
» 1873	»	48,

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

16 Սեպտեմբեր

Անգղ. լիրա	ղրշ.	110 15
Նարոլէոն ոսկի	»	87 30
Իմբէսիալ Ռուս	»	90 8
Ռուսական թղթադրամ 3 բոլ.		86 քարիք
Գրրբմից	ղրշ.	51 20
Մէճիտիէի ոսկերերութիւն	»	7 5
Հինգնոց	»	212 20
Վեցնոց	»	128 10
Մէճիտիէ	»	213 30
Պղինձ	»	550
5 փարանոց	»	220

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈՊԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1880 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 16 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 30

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԽԶՆՈՂ. ՇՈՊԵՆԱՒՆԵՐԸ.

Ժ-ոյ — Ե-ր-ե-գ-ա-ն Է-ջ-ք- — Թ-ի-

Ժ	Ր	Ե-ր-ե-գ-ա-ն Է-ջ-ք-	Թ-ի-
12		Եկեղեցական Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ Թարապիա Եկեղեցի Սմիւռնեան. Պոյանճըքէյ. Բուսկի Հիսար. Պէշիկ. (Ուրբաթ գիշերի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.)	34
12	45	Ր և Ա Գալատիոյ Եկեղեցին. Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Եկեղեցի. Էմիրկէն Պոյանճ. Ր. Հիսար. Պէշիկ.	32
2		Եկեղեցական Մէզարպ. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա, Եկեղեցի. Էմիրկէն. Ր Հիսար. (Ուրբաթ օրերը Պէշիկ).	33
2	15	Եկեղեցական Մէզարպուր. Պէյիւքտէրէ. Քիրէճտ. Թարապիա. Եկեղեցի, Սմիւռնեա, Էմիրկէն, Պոյանճըքէյ, Ր. Հիսար, Պէշիկ.	18
3	30	Ա. Գալատ, Եկեղեցական Մէզարպ. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Եկեղեցի. Սմիւռնեա. Էմիրկէն, Պոյանճըքէյ, Ր. Հիսար, Պէշիկ. Արնաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Սիրքէճի. (Ուրբաթ օրերը Սիրքէճի չգալու հանդիպի).	34
5		Եկեղեցական Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Եկեղեցի. Էմիրկէն. Ր Հիսար, Պէշիկ, Արնաւուտքէյ, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ Պէշիկթաշ.	32
6	15	Եկեղեցական. Պէյիւք. Թարապ. Պէյքօղ Եկեղեցի. Միրիկէն. Դանլճա. Ր. Ա. Հիսար. Դանթիլի Արնաւուտքէյ, Զէնկէլէյ. Պէյլերպէյի. Օրթաքէյ Գուզկունճուք. Պէշիկթաշ. Իսկիուսար.	4
8		Ա. և Ր. Գալատ. Եկեղեցական. Մէզարպուրնու. Պէյիւքտէրէ Թարապիա. Պէյդօղ. Եկեղեցի. Էմիրկէն. Պոյանճըքէյ. Ր. Հիսար, Պէշիկ, Անաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. (Ուրբաթ օրերը Սմիւռնեա)	20
10		Մէզարպուրնուէն Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Եկեղեցի, Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Արնաւուտքէյ. Օրթաքէյ, Պէշիկթաշ	22

Ա-ր-ե-ւ-ա-ծ Է-ջ-ք-

12	15	Արնաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ	25
12	45	Արնաւուտքէյ, Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Գալաթաշ.	19
1	15	Պէշիք, Արնաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ. Գալաթաշ	22
2		Արնաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ։	2
2	45	Արնաւուտքէյ. Գուրուչէշմէ. Օրթաքէյ. Պէշիկթաշ.	25
3	15	Պէշիք. Արնաւուտքէյ. Գուրուչ. Օրթաքէյ, Պէշիկթաշ. Գալաթաշ.	19
4		Արնաւուտ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գալաթաշ.	22
8	30	Արնաւուտքէյցէն ուղղակի կամուրջ։ (Բացի ուրբաթէ).	21
10	45	Արնաւուտ. ուղղակի կամուրջ։	25

Ա-ֆ-ի-ո-ն Է-ջ-ք-

12		Պէյքօղ, Բաշապահչէ. Բիֆթիք. Փաշա մահալլէսի. Դանլճա, Ա. Հիսար, Գանթիլի, Վանիքէյ. Զէնկէլէյ, Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք։	21
12		Արնաւուտքէյ. Վանիքէյ. Զէնկէլէյ. Պէյլերպէյ. Գուզկունճուք. Գալաթաշ։	4
12	45	Պէյիւքտէրէ. Պէյքօղ, Բաշապահչէ. Գանլճա. Ա. Հիսար, Գանթիլի. Վանիքէյ. Զէնկէլէյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք Գալաթաշ։ (Ուրբաթ օրերը Ժամ Ալի).	17
2	15	Պէյիւքտէրէ. Թարապիա. Պէյքօղ, Բաշապահչէ. Ր. Բ. մահալլէսի Գանլճա. Ա. Հիսար. Գանթիլի, Վանիքէյ. Զէնկէլէյ. Պէյլերպէյի. Գուզկունճուք. Գալաթաշ։ (Բացի ուրբաթէ։	20
4		Գուզկունճուք, Պէշիք. Գալաթաշ։ (Բացի ուրբաթէ)։	2
4		Պէյքօղ, Բաշապահչէ. Ր. բաշա մահալլէսի Գանլճա, Ա. Հիսար, Գանթիլի. Վանիքէյ. Զէնկէլէյ. Պէյլերպէյ. Սիրքէճի։ (Ուրբաթ օրերը Գուզկունճուք. Սիրքէճի չհանդիպելով)։	21
8	45	Պէյիւքտէրէ Պէյքօղ. Բաշապահչէ. Գանլճա. Ա. Հիսար Գանթիլի. Վանիքէյ. Զէնկէլէյ, Պէյլերպէյ. Գուզկունճ. Իսկիուսար, (Ուրբաթ օրերը Բիֆթիք փաշա մահալլէսի)։	19
9	15	Վանիքէյցէն ուղղակի կամուրջ։	2
10	50	Գուզկունճուքէն ուղղակի կամուրջ։ (Բացի Ուրբաթէ)։	2

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈՊԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժ-մ		Ե-ր-ե-գ-ա-ն Է-ջ-ք-	Թ-ի-
1	30	Գալաթաշ. Իսկիուսար Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկ. Արնվ. Գանա. Ա. և Ր. Հիսար, Գանը Էմիրկէն, Եկեղ. Պէյքօղ Թարապ. Պէյիւք. Եկեղեմահ։	4
1	45	Պէշիք. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եկեղ, Թարապ. Պէյիւքտ. Մէզարպ, Ր և Ա Գալատ։	34
3	15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Գանլճ, Միրիկէօն, Սմիւռն Եկեղ. Թար. Պէյիւքտ. Մէզար. Եկեղեմ.	32
5		Գալաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչէշմէ. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Պոյանճ. Էմիրկէն. Եկեղեք. Պէյքօղ, Թար. Պէյիւք. Մէզարպուրնու. Եկեղեմահալլէ. Գալաթաշ։	20
6	30	Իսկ. Պէշիկթաշ. Գուզկունճուք. Օրթաքէյ. Պէյլերպէյի. Զէնկէլէյ Արնաւուտքէյ Գանա. Ր. Հիսար. Գանլճա. Էմիրկէն. Եկեղեք, Թարապեա. Պէյիւք.	19
8	15	Արնաւուտք. Պէպէք. Ր. Հիսար Էմիրկէն Եկեղ. Թարապեա. Պէյիւքտէրէ Մէզարպուրնու։ (Ուրբաթ օրերը Պէշիկ. Օրթաք.)	22
9	15	Պէշիքթաշ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար Պոյանճըք. Էմիրկ. Սմիւռնեա. Եկեղ, Թարապ. Պէյիւք. Մէզար. Եկեղեմահալլէ։ (Բացի ուրբաթէ)։	32
10		Ր. Հիսար, Պոյանճըքէյ. Եկեղ. Թար. Պէյիւք. Մէզարպ. Եկեղեմահալլէ։ (Ուրբաթ օրերը Պէպէք)։	33
10	30	Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար, Պոյանճըքէյ. Էմիրկ. Սմիւռն. Եկեղ. Թարապ. Բիրէճտ. Պէյիւք. Մէզարպ. Եկեղեմ. (Ուրբաթ օրերը Պէշիկ. հանդիպելով)։	18
11	10	Պէպէք Ր. Հիսար, Պոյան. Սմիւռն. Եկեղ. Թարպ. Պէյիւք. Մէզարպ. Եկեղեմահ։	20

Ա-ֆ-ի-ո-ն Է-ջ-ք-

1	15	Պէշիքթաշ, Օրթաքէյ, Արնավուտք։	25
2		» » » Պէպէք։	19
2	30	Պէշիկթաշ. Օրթաքէյ. Արնավ.	22
7	45	Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ, Արնավ, (Բացի ուրբաթէ)	21
10		Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.	25
11	5	Գալաթ, Պէշիկ, Օրթաք, Գուրուչ. Արնավուտ.	19
11	20	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավուտ. (Բացի Ուրբաթէ)։	2
11	40	Պէշիքթ. Օրթաք. Գուրչ. Արնվ. Պէպէք։	22
12		Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ.	4

Ա-ֆ-ի-ո-ն Է-ջ-ք-

2	45	Իսկիուսար Գուզկ. Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Գանա. Ա. Հիսար, Գանլ. Բիֆթիք բաշա մահալլէսի Բաշապ. Պէյքօղ։	21
3	30	Պէշիք. Իսկիուսար, Գուզկ։ (Բացի ուրբաթէ)։	2
8	30	Գուզկունճուք. Պէյլերպէյ. Զէնկ. Վանիքէյ։	2
9	30	Գալաթ. Գուզկ, Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Գանթիլի, Ա. Հիս, Գանլ. Բաշ. Պէյքօղ, Մէզարպ. Ր. Ա. Գալաք։	17
10	30	Գալաթաշ Պէշիք. Գուզկ. (բացի ուրբաթէ)։	2
10	30	Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Գանտիլ. Ա. Հիսար, Գանլճ. Զուպուզ, Բաշապ. Պէյքօղ, Թարպ. Պէյիւք։ (Ուրբաթ օրերը Գուզկ)։	34
11		Պէշիք. Գուզկ. Պէյլերպ. Զէնկ. Վանիք. Գանա. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշապ. Պէյքօղ։	21
11	40	Գալաթ. Գուզկ. Պէյ. Զէնկ. Վանիք. Արնավուտք.	25

ԻԼԱՆ

Հարպիէ Շայիր անպարը իչուն միւպայեա օլունանաց օրան 15,000 քիլէէն 20,000 քիլէյէ գատար մահսուլի ճէտիատէն Թունա շարիրինին պէհէր քիլէսի 45 գըյէէն նօղսան կէլմէմէք վէ ըէսմի կէօմրիւկի իլէ թէսլիմինէ գատար քեռֆֆէի մէսարիֆի միւթէահիւտինէ ա-յիա օլմադ, վէ թարիխի գարարտան իթիպարէն եէլմիյէ 1500 քիլէսէն 2000 քիլէյէ գատարը թէսլիմ օլունարագ արդասը ալընմադ վէ պատէթ թէսլիմ նըսֆ նըսֆա 2 գըլթա մադպուզ սէնէսի վիրիլմէք վէ էսմանը մագպուզ սէնէսինին վիրուտիլէ մուասէսէսի խիթամընատա նըսֆը հէման վէ նըսֆը տիկէրի տախի մէզքիւր թարիխտէն իթիպարէն 15 կիւն միւրուրինտէ Օսմանլը լիրասը 100 ղրուշ հիսապը իլէ լէվազիմատ տաիրէսի վէզնէսինտէն վերիլմէք վէ մէօհիւրլէնէն նիւմունէսինէ մըթասրդ պուլունմադ շարթը վէ շէրայիթի սայիրէսիյլէ պէհէր քիլէսի 14 ղրուշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իլլուլը բումինին 18նճի բէնճէնպէհ կիւնիւնէ գատար հէր կիւն միւնաքասասը պիլ իճրա եէվմի մէզքիւրտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէյինտէն, իթայէ թալիպ օլանլարը վէ 17նճի չէհարշէնպէհ կիւնի եիւզտէ պէշ թէնղիլինէ բաղիպ պուլունանլարը հարպիէ նէզարէթի լէվազիմատը ումումիէ տայրէսինէ կէլմէլէրի վէ կէլէմէյէն զէվատ օլարը հալտէ իտէճէքլէրի թէնղիլատը միւմկա վարագայի սահիհա իլէ տաիրէի մէզքիւրէյէ պիլտիրմէլէրի։

11 իլուլ 96 3

Էլպիսէ անպարը իչուն թարիխի քարարընատա իթիպարէն 96 սէնէսի չուպաթը նիհայէթինէ գատար հէր նէ մըքտար լուզումի օլուրտէ թալէպ օլընուր իսէ թալէպ օլընան մըքտարը հէման վերիլմէք վէ թէսլիմինէ քատար քեռֆֆէի մէսարիֆի իլէ ըէսմի կէօմրիւկի միւթէահիւտինէ այիա օլմադ վէ էսմանը վերիլէճէք մագպուզ սէնէսինին վիրուտի իլէ մուասէսէսինին խիթամընատա սիմ մէճիտիէ օն ռօպուզ ղրուշա օլարաք լեվազիմատ տայրէսի վեզնէսինտէն վերիլմէք իւզրէ միւպայեա օլընանաք օլան սիյահ դալրն եասը չիթա դայթանընին պէհէր արշընը 28 փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իլլուլը բումինին 17նճի չէհարշէնպէհ կիւնինէ գատար հէր կիւն միւնաքասասը պիլ իճրա եէվմի մէզքիւրտէ քարարը գաթիսի վիրիլէճէյինտէն, իթայէ թալիպ օլանլարը 18նճի բէնչէնպէհ կիւնի եիւզտէ պէշ թէնղիլինէ բաղիպ պուլունանլարը հարպիէ նէզարէթի լէվազիմատը ումումիէ տայրէսինէ կէլմէլէրի վէ կէլէմէյէն զէվատ օլարը հալտէ իտէճէքլէրի թէնղիլատը միւմկա վարագայի սահիհա իլէ տաիրէի մէզքիւրէյէ պիլտիրմէլէրի։

11 իլուլ 96 2

Ֆէս վէ Իզմիտ ֆապրիքայի Հիւմայուն իչուն միւպայեա օլունանաք օրան 30,000 գըյէէն 35,000 գըյէյէ գատար երգանմրշ Սբանեօլ եա-փաղբսընէն եիւզտէ էլլիսի պիրինճի վէ օթուզունա իքինճի վէ երիմսի իւչունճի օրմաք վէ թարիխի գա-բարտա թէսլիմէ պէտ իլէ արգասը ալընմադ վէ հէր 10,000 գըյէսինէ պատէթ թէսլիմ մագպուզ սէնէսի վիրիլմէք, վէ էսմանը մագպուզ սէ-նէսի թարիխինտէն իթիպարէն 31 կիւն ֆասըլէյի 2 թագ սիտ իլէ, վէ Օսմանլը լիրասը 100 ղրուշան հի-սապի իլէ Հարպիէ խազինէսինին թախսիսաթընա մահսուպէն Պանդ Օսմանի իւզէրինէ մուհավիզ մէպա-լիղտէն իթա գըլընմադ վէ Տէրսա-ատէթի կէօմրիւկինէ մուայէնէսի պիլ իճրա գապուլ օլունունճայա գատար վազու պուլաճագ քեռֆ-ֆէի մէսարիֆի իլէ ըէսմի կէօմրիւկի միւթէահիւտինէ այիա օլմադ շար-թը վէ շէրայիթի սայիրէսիյլէ պէհէր քիլէսի 38 ղրուշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իլլուլը բումինին 18նճի բէնճէնպէհ կիւնինէ գատար հէր կիւն միւնաքասասը իճրա իլէ եէվմի մէզքիւրտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէյինտէն, իթայէ թալիպ օլանլարը վէ եիրմինճի ճիւ-մա իրթէսի կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէնղիլինէ թալիպ պուլունանլարը հարպիէ նէզարէթի լէվազիմատը ումումիէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի վէ կէլէմէյէն զէվատ օլարը հալտէ իտէճէքլէրի թէնղիլատը միւմկա վարագայի սահիհա իլէ տաիրէի մէզքիւրէյէ պիլտիրմէլէրի։

11 իլուլ 96 3

ՍՈՒԹԻՆԿ ՇԻՐՕՐ

Յայտնի է որ երախայք ծնանելէն մինչ երեք տարեկան հասակը դրեթէ շարունակ փորի ցաւ. փոր. հարութիւն, ստամոքսի անհանգըստութիւն, անքուն մնալ, ջղայի-զրգռութիւն և այլն կուենանն մանաւանդ ակռա հանելու միջոցին, և այս նեղութիւններն ալ աւելի կըսատկանան ամառուան տաք եղանակին։ Սութինկ Շիրօրը վերոյիշեալ դժուարութեանց ամենուն ալ առաջքը կառնէ ու կը բժշկէ, որով երախան կը հանգչի ու կը զօրանայ յուրախութիւն մեծ իւր ծընողաց։ Գործածողները շատ գոհ են։ Ուզողը կրնայ փորձել. դինն արժան է. նորածին երախայից կաթիլով կը տուսի, վեց ամիսէն վեր եղողին օրը երեք անուշի դրդալ. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

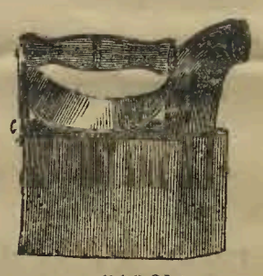

ԱՐԴՈՒԿ

Այս ձև իթիներուն ամենէն աղէկ տեսակը որուն մէջ կրակը չը մարիր և աղէկ կը գործէ, կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի՝ բաց 'ի կիրակի և ազգային օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Ղալաթիա Սանտըղճիրար Ճատտեսի թիւ 198, Նորս խան Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հեռաւոր հողարարձուաց դրասենեակները՝

ԿԱՐԻՆ. Յովհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.

ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.

ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Նազարէթ էֆ. Յ. Խաթամոլլեանց.

ՍԱՄՍՈՒՆ. Եղուարդ էֆ. Մուրատեան.

ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Գ. էֆ. Խ. Մարմանեան.

ՌՈՏՈՍԹՕ. Սրժ. Տ. Արիստակէս ուսադ քահանայ Ֆէլպեան.

ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Աբրահամ էֆ. Պէրպասլեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչատուր էֆ. Էսկիճեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Էմմանուէլեան էֆ.

ԵՒԴՈԿԻԱ.

ՔԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ն. Ղալանճեան.

ՄՈՒՇ. Յակոբ էֆ. Մերունեան.

ՎԱՆ.

ԲԵՐԻԱ. Սեղբակ » Խարաճեան.

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաչճեան.

ԵԴԵՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Ոսկերչեան

ՖՕՔՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.

ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Ղանդեան.

ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան.

ԹՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹԻՃԵԱՆ